

Наталія ШОЛУХО

кандидат культурології, доцент
Харківської державної академії культури

МІСТО ЯК ЛОКУС ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: ДОСВІД УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ 2022 Р.

Повномасштабне вторгнення РФ на територію України 24 лютого 2022 р. посилило процеси виокремлення української культури як самобутнього явища, а також стимулювало зростання усвідомленого інтересу до матеріальної та нематеріальної української культурної спадщини українцями та міжнародною спільнотою. Великі українські міста показали не тільки обороноздатність, але й спроможність зберегти культурне надбання України і транслювати її сенси за допомогою зрозумілих міжнародній спільноті образів медіа-культури.

Ідея збереження культурного надбання в місті зумовлена концепцією Л. Мемфорда та обґрунтована з боку економічної доцільності вченнями П. Бурдьйо, Н. Бреннера і Д. Гарві. Українські реалії демонструють спроби збереження, комерціалізації та популяризації матеріальної і нематеріальної спадщини. Проте постає потреба формування цілісної загальнонаціональної моделі збереження та розвитку української культури у великих містах.

Згідно Л. Мемфордом, завдання міста – оберігати і передавати культурне надбання («heritage»), адже сільська місцевість виродилася через промислову революцію. Благоустрій та економічна складова міста, винесені американським ученим за межі інтересів урбаністики, є невід’ємними компонентами планування сучасних міст. Натомість ідея «heritage», посилена думками П. Бурдьйо про прибутковий потенціал людських здібностей і артефактів, Н. Бреннера і Д. Гарві про фінансову перспективність територій і скупчення капіталу в містах, трансформувалася на практиці в стратегію збереження матеріальної та нематеріальної спадщини як одного з компонентів економічного добробуту міста.

Моніторинг культурних індустрій міст України демонструє вдачі приклади. Зокрема, це діяльність Є. Клопотенка з популяризації та осучаснення традиційної української кухні, залучення мотивів і текстів народних пісень у творчості гуртів «Go A», «Kalush Orcestra», «Даха Брахма» та «Пікардійська терція». Також сюди відноситься діяльність обласних організаційно-методичних центрів культури

і мистецтва, волонтерів, професійних майстрів і виконавців, а також блогерів зі збору, фіксації, дослідження та реконструкції, матеріальної та нематеріальної спадщини етнографічних регіонів України. Аутентична культура за допомогою таких форм роботи із нею не просто зберігається на інформаційних і віртуальних носіях, а модифікується відповідно до потреб сучасного суспільства, стає комерційним продуктом і демонструє туристичний потенціал України.

Війна стала чинником зростання уваги українців та міжнародної спільноти до традиційної української культури. Натомість наявні вже спроби збереження, розвитку та популяризації культури зумовлюють потребу концептуалізації, системної деталізації для різних сфер культурних індустрій та публічного обговорення цілісної стратегії збереження, розвитку і популяризації української культури вже як брендового продукту міжнародного рівня.

Необхідність артикуляції означеної проблеми в публічному просторі зумовлена гібридною природою війни, що розпочалася 2014 р., мала тривалу приховану підготовчу стадію, перейшла в активну фазу в 2022 р. і супроводжується активними інформаційно-психологічними атаками та підтримкою штучно створених противником негативних стереотипів про українську культуру. Відмежування від експансивної політики ворога, наголошення на самобутності української культури замість порівняння її з російською культурою, неможливе без популяризації культурного надбання України серед її громадян і на міжнародній арені.

Таким чином, культурні індустрії міста стають місцем концентрації традиційної української культури в адаптованому для потреб сучасного споживача вигляді. Озброєна експансія РФ 2022 р. зумовила необхідність розробки цілісної моделі інтеграції української культури до загальносвітового контексту як один із способів ідеологічного протистояння агресору.